

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מה', ג] (ב) ע"ז מב: [ומסכתא פ"ב ה"ו], (ג) ע"ז דב, (ד) גס זה שם, (ה) פסחים עב, (ו) [דברים יב], (ז) [לה יעב"ז], (ח) [ג"ל במדרש רבה קהלת בפסוק ורחם השמש אמתא שמונה מלאכים מנהיגים את החמה] נראה בילקוט שמעוני קהלת א רמז מתקסף], (ט) עיין ר"מ, (י) ע"י סוגית הגמ' דשם כי דברי המוס' כנאן ז"ע ועיין מוס' שם ד"ה ת"ל, (כ) ע"י מהרש"ק בספר תפארת שמואל בזה הדיבור, (ל) [בדליאת לקמן עמ.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' לשם אחד נבצת לשום ימים לשום נהרות: (ב) תוס' ד"ה הו לא דלמר וכו' ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים:

מוסף רש"י

אחד לשם אחד מכל אלו. אפילו נצמה דלאו דדיה אלא דליק' ששחט לשם דבר שער [לקמן סא]. לשום הרים. לשר הממונה על ההרים (ע"ז מב.). כיון ששחט בה סימן אחד. לעבודת כוכבים (שם נד.).

שנים אוחזין. זה בראשו חוה בקמו: **לשם דבר שער**. שחיטה סתם: **גמ'** **זבחי מוס**. ליאסר בהגהה כדיון תקרובת עבודת כוכבים שאסורה כמת ומת אסור בהגהה דנפקא לן במסכת ע"ז (דף כט:): מותמת שם מרים וגמר שם שם מעגלה ערופה: **מינאל ושינשול קטן**. כלומר לשום גדול שכלל הבריות או לשום קטן שכלולן: **שינשול**. תולעת: **דלמר לשום הר**. הר אינו נעשה עבודת כוכבים דכתיב(1) אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם במס' ע"ז (דף מה:): הלכך לשמן לא מיקריא זבחי ממים ומיהו פסולה מלאכול משום דמייא לשחיטת עבודת כוכבים מיחלפא זה וכדמתן לקמן (דף מא:): השוחט לשום נידר וינדב שחיטתו פסולה משום דמייא לשוחט קדשים בחוץ: **לגדא דהר**. למלאך הממונה על ההרים: **דומיא דמיכאל**. דלא מחובר הוא. ובעלי חיים אף על גב דלא מיתסרי משום עבודת כוכבים כדקיימאל לן בתמורה (דף כט.) מדאסר רחמנא נעבד לגבוה מכלל להדיטו שרי מיהו אלהות מקרו כדכתיב (שמות ח) הן נוצח את תועבת מזרים וכתיב (דברים ד) וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים וכל זבא השמים: **הימא נצחמא חצירו**. לא מיבעיא שלו דמיתסרא משום תקרובת עבודת כוכבים ששחיטת

סימן אחד. דלע"ג דבעלי חיים אין נאסרים להדיטו לא משום נעבד אשעשא עבודת כוכבים ולא משום מוקאש שהקטו לתקרובת עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף כט.) מדאטעריך קרא למיסריניהו לגבוה כדתינא (י"ב מ:): מן הבקר [ויקרא א] להוילאי את הנעבד ומן האלן [שם] להוילאי את המוקאש מכלל להדיטו שרי מיהו כי עבדי מעשה צוופייהו מיתסרי כדלמרינן בפרק רבי ישמעאל ע"ז (דף נד:): לע"פ שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה חפר זה צורות ושיחין ומערות והשתחוה לכן אסרן והכא נמי לע"ג דלכתי בעלי חיים נניהו צומיתסרי. והאי סימן אחד לאו דוקא דה"ה לחאי סימן. ובהמת חצירו נמי לע"ג דפשיטא לן דלין אדם אוסר דבר שאינו שלו [יבמות פג:]: אשמועינן רב הונא דאסר לה במעשה כל דהו: **רבוזא**. לא מיבעיא עומדת דכשהגציה והרציה קנאה בהגצהו ונעשית שלו אלא לע"ג דרבוזא ולא קנאה אסר לה במעשה: **המשחוח נצחמא חצירו לא אסרה**. אפילו למוצח משום נעבד: **עשה צה מעשה אסרה**. אף להדיטו. וטעמא יליף במסכת ע"ז (דף נג:): מכל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו [ידע"ב כטן] ואמר מר מאי הכנו שגזום דאסרי בהגהה ואף על גב דלאו דידה הוו שהיו כלי שרת: **השוחט חטאת**. לקמיה [ע"ג] מפרש מאי שגא חטאת דנקט: **שגא חטאות**. בשוגג משום שבת ומשום שוחט קדשים בחוץ ומשום עבודת כוכבים שגלשתן ברכת. ומשום מקלקל לא מיפטר בצבת שהרי מתקנה הוא אכל בני נח שאבר מן החי אסור להם [סנהדרין נ:]: וחטאת כי שחטי להם" בעלים דבר שאינו שלו הוי דשל גבוה הוי:

מחחק

להדיטו אסור והיינו טעמא יו כיון דאשמועינן דאסורים לגבוה ומיקרי נעבד לכל הפחות לגבי גבוה צא הכתוב דלא תחמוד לאסור צפוי אפילו לא יחשב נעבד אלא לגבוה לע"ג דהר נמי חשוב נעבד לענין גבוה כדמוכח בפרק כל הללמים (ע"ז דף מו:): דהמשתחוה להר אבניו אסורין למוצח מ"מ צפוי מותר דילפינן מכלים דלא מיתסרי כי היכי דילפינן תקרובת מכלים כדפרישית ואין להאריך כלן ויתת: **רבוזא** לפני עבודת כוכבים. פירש בקונטרס לא מיבעיא עומדת דכשהגציהו והרציה קנאה בהגצהו ונעשית שלו ואין אגציה נמי לא קנה לה לענין שתחשב שלו אם אין אדם אוסר דבר שאין שלו דהא גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהן אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו חוה לפי שאינו ברשותו כו' ולקמן (דף מא.) נמי דלמר רב נחמן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו פריך ליה מהמנסך ומאי פריך מהמנסך והא מנסך מכי אגציהה קנייה כדלמר בהנזקין (גיטין דף נג:): אלא ודאי בזהכי לא חשיב שלו ואינו קניו לו אלא להתחייב צאונסין אלא נראה דנקט רבוזא לרבוזא דאף על גב דלא הרציהו ולא עשה צה מעשה גדול כל כך אסרה: **ע"פני עבודת כוכבים**. אין לפרש דוקא לפני עבודת כוכבים וכרצי יהודה בן צבא דלמר לקמן (דף מא.) אין מנסכין יין אלא לפני עבודת כוכבים והוא הדין שאר עבודות דנראה דדוקא לענין ניסוך קאלמר דכלל דוכתא דליירי בשוחט לא נקט לפני עבודת כוכבים ועוד דלמאי פריך בסמוך אשחוטיו חוץ לא ליחייב דמתחק בעפר הוא התם בשלא שחט לפני עבודת כוכבים ולא מתסרא ומ"מ חייב העובד מידי דהוה אעובד להר אלא ודאי לע"פ שלא בפני עבודת כוכבים נמי מתסרא והא דנקט הכא לפני עבודת כוכבים אורחא דמלתא נקט א"נ כיון דלפני עבודת כוכבים הוא מסתמא לשם עבודת כוכבים מתכוין לע"פ שלא פירש וכגון שהוא ישראל מומר והשתא מאי למימר דנקט רבוזא דלא מצעיא הרציה לפני עבודת כוכבים דודאי לשם עבודת כוכבים נתכוון אלא אפי' רבוזא כבר כיון דישראל מומר הוא ושוחט לפני עבודת כוכבים מתכוין לעבודת כוכבים: **ב"י הא דלמר עזרא**. לא מיייתי סייעתא מעולא אלא מיהא דמיתסרא בהמת חצירו ע"י מעשה אבל דמיתסרא במעשה זוטא אין יכול לדקדק דללמא עולא מעשה רבה קאלמר כדלמר בסמוך והא דקאלמר בסמוך ועולא מעשה כל דהו קאלמר היינו משום דלרצ הונא לא מאי לפרושי מעשה רבה וא"כ על כרחך מעשה כל דהו קאלמר דאי סימן אחד בעי א"כ הוה ליה לפרושי: **ח"י"ב ש"ש חטאות**. לא נחת למניינא דא"כ לימני ארבעה וכגון שהוא יוה"כ אלא בהני אשמועינן חידוש דלענין שבת חייב לע"פ שלא תיקן אלא להוילאי מידי אבר מן החי כדלמר בפסחים בפרק אלו דברים (דף עג.) ובחוץ לעבודת כוכבים הוי חידוש כדמוכח בשמעתא וא"ת ואמאי חייב משום שחוטיו חוץ והא אינו מתקבל בפנים דחטאת העוף ליתא אלא ביחיד ואין קרבן יחיד קרב בצבת וי"ל כדיון דאם זרק הוראה כדאשכחן בפ"צ דביצה (דף כ:): גבי כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או שלא לזמנן יש לו להתחייב משום שחוטיו חוץ דכפ' השוחט והמעלה (יבמים דף קט.) מרבינן מקראי לחייב בחוץ על כל הפסולין שאם עלו לא ירדו ואף על גב דאותו ואת בנו בחוץ פטור משום מחוסר זמן(2) שבת לא חשיב מחוסר זמן דלין זה אלא משום דלין עשה דקרבן יחיד דווחה לא מעשה שבת:

השוחט פרק שני חולין

מ.

עין משפט ונר מצוה

קלו א מיי פ"ב מהל' שחיטה הלה כא סוג עשין סג טושי"ע י"ד סי' ה סעיף ג:

קלו ב ג מיי שם הל' יד סג שם טושי"ע י"ד סי' ד סעיף ה[ו]:
קלה ד ה מיי פ"ד מהל' שגגות הל' א ופ"ח מהל' ע"ז הל' א ע"י בהשגות ובכ"מ טושי"ע י"ד סי' קמה סעיף ת[ו]:

שיטה מקובצת

א] לא משום נעבד שעשאן עבודת כוכבים ולא משום מוקצה שהקטן לתקרובת עבודת כוכבים: **ב**] [וליתסרא] [מיתסרין] והאי סימן אחד: **ג**] דלא מיקרי אלוה משום דגלי רחמנא אבר תאבדון אי נמי הר מיקרי אלוה וה"פ אלהיהם שעל: **ד**] אע"ג דלא מיקרי אלוה משום דגלי רחמנא: **ה**] שהם תלושים והם המלאכים: **ו**] וי"ל דהתם מיידי כשעובדין אף את הצפורי: **ז**] ורבנן נמי אי לאו קרא וראית את השמש וגו' ואף על פי שמחזירין בגלגל הרקיע והא דקמני הכא לשם חמה ולבנה דהוי זבחי ממים היינו לגדיייהו שהם תלוסיסין המלאכים המנהיגים אותם כדלמרינן **ח**] במדרש

רבינו גרשום

אין שוחט לא לתוך ימים. כלומר משום ע"ז דאמרינן **א**] לאיסורא דימא קא שחט אבל שוחט הוא לתוך אוגן של מים דבענין לפרושי: הרי אלו זבחי מתיס. כלומר ואסור אפי' בהנאה: הא דלמר לגדא. כלומר לשר של הר ודאי הרי אלו זבחי מתיס: אשחוטיו חוץ לא ליחייב מתחק בעפר. כלומר הכי סברין חטאת בהמה דאינה ניתרת אלא אי בשנים אי ברוב שנים ואי אמרת כיון דשחט בה סימן אחד אסרה אשחוטיו חוץ כ' כלומר דלא חשוב חטאת ולא יתא חייבי אשחוט' חוץ דבסימן אחד אין מתקבל בפנים:

א] נראה דג"ל לאסריה וי"ל שר של ים ועשין ע"ז (דף מ"א ע"ג) שנקיה אסריה לתון ויפשי"י שר שלו כמו אסריה דעניותא.

הא דלמר א"ה. שאינו נעשה עבודת כוכבים כדפירש בקונטרס ולע"ג דלא חשיב אלוה לאסור התקרובת מכל מקום עובדו בסייף כדתינא בפרק כל הללמים (ע"ז דף מו.) הנכרים העובדים את ההרים הם מותרים ועובדיהם בסייף ואמרינן נמי בפרק ארבע

מיסות (סנהדרין דף סא.) מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדו בסייף ואין לתמוה דכיון דלא מיקרי אלוה אמאי עובדו בסייף דדוקא לענין איבוד קאלמר קרא דלא מיקרי אלוה **ז**] דכתיב (דברים יב) צרישיה דקרא אצד תאבדון וא"כ ה"פ אלהיהם שעל ההרים תאבדון ולא ההרים שהם אלהיהם ועובדים אותם תאבדון ומה שמקרובת הר מותר היינו משום דגמרינן מכלים דכתיב אצד תאבדון וגו' ואמרינן בפ' רבי ישמעאל (ע"ז דף נא:): כללים שנשמטשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר ואמר רחמנא דדוקא אלהיהם על ההרים ולא ההרים עצמן אלהיהם אי נמי מש"ה העובדן בסייף לע"ג דלא מיקרי אלוה יזשהרי מחובר הוא משום דגלי רחמנא בעובדי מזלות דמתחייב כדכתיב (דברים ד) וראית את השמש וגו' ואף על פי שמחזירין בגלגל הרקיע והא דקמני הכא לשם חמה ולבנה דהוי זבחי ממים היינו לגדיייהו שהם תלוסיסין המלאכים המנהיגים אותם כדלמרינן **ח**] במדרש

י"צ מלאכים מנהיגים את החמה ומיהו בקונטרס לא פירש כן דמוקי האי קרא דוראית את השמש וגו' בתלושים ומיייתי ראיח מנייה דלע"ג דבעלי חיים לא מיתסרי משום עבודת כוכבים מכל מקום מיקרי אלוה ואסרי תקרובת דידהו וא"ת ומ"ש תקרובת הר מצפוי הר דפליגי צה תנאי בפרק כל הללמים (ע"ז דף מה.) דתנן ומה שעליהן אסור דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם רבי יוסי **י**] אומר על ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם ואמר בגמרא דפליגי בצפוי הר כהר וי"ל דהתם מייירי כשעובדים **י**] את הצפוי ואפ"ה שרי ליה לרבי יוסי הגלילי משום דלין עובדין אותו אלא אגב הר ובעיל לגציה דלא יתא טפל חמור מן העיקר ורבנן נמי אי לאו קרא **י**] הוו שרו מהאי טעמא אי נמי רבנן אסרי משום שעובדים אותו וקרא אסמכתא בעלמא **י**] וא"ת דמשמע בריש פרק כל האסורין (תמורה דף כח:): דלפוי בעלי חיים מותרים להדיטו ומוקי לא תחמוד כסף וזהב עליהם דבצר שאין צו רוח חיים אצל דבצר שיש צו רוח חיים הואיל והוא מותר צפוי נמי מותר ואפילו לגבוה משמע התם דהוה שרי אי לאו דכתיב צו מן הבקר ואפילו מייירי כשאין עובדין אותו מ"ש מתקרובת בעלי חיים דאסור וי"ל דלפוי שרי טפי דבעטל אבגיייהו **י**] דהוה כנעבד עצמו דשרי לפי שהוא צ"ח ומיהו נראה דלפוי צ"ח אסור אפילו להדיטו מדפריך התם טעמא דרביניהו קרא הא לא רביניהו קרא צפוי מותר והא דכתיב (דברים יב) ואבדתם את שם מן המקום ההוא כל העשוי לשם והשתא למה לא למידק **ט**] טעמא דרביניהו קרא השתא נמי דרביניהו קרא תקשה ליה היאך מותר להדיטו דקרא דמן הבקר לגבוה כתיב אלא ודאי אף

להדיטו אסור והיינו טעמא צו כיון דאשמועינן דאסורים לגבוה ומיקרי נעבד לכל הפחות לגבי גבוה צא הכתוב דלא תחמוד לאסור צפוי אפילו לא יחשב נעבד אלא לגבוה לע"ג דהר נמי חשוב נעבד לענין גבוה כדמוכח בפרק כל הללמים (ע"ז דף מו:): דהמשתחוה להר אבניו אסורין למוצח מ"מ צפוי מותר דילפינן מכלים דתקרובת מכלים כדפרישית ואין להאריך כלן ויתת: **רבוזא** לפני עבודת כוכבים. פירש בקונטרס לא מיבעיא עומדת דכשהגציהו והרציה קנאה בהגצהו ונעשית שלו ואין אגציה נמי לא קנה לה לענין שתחשב שלו אם אין אדם אוסר דבר שאין שלו דהא גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהן אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו חוה לפי שאינו ברשותו כו' ולקמן (דף מא.) נמי דלמר רב נחמן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו פריך ליה מהמנסך ומאי פריך מהמנסך והא מנסך מכי אגציהה קנייה כדלמר בהנזקין (גיטין דף נג:): אלא ודאי בזהכי לא חשיב שלו ואינו קניו לו אלא להתחייב צאונסין אלא נראה דנקט רבוזא לרבוזא דאף על גב דלא הרציהו ולא עשה צה מעשה גדול כל כך אסרה: **ע"פני עבודת כוכבים**. אין לפרש דוקא לפני עבודת כוכבים וכרצי יהודה בן צבא דלמר לקמן (דף מא.) אין מנסכין יין אלא לפני עבודת כוכבים והוא הדין שאר עבודות דנראה דדוקא לענין ניסוך קאלמר דכלל דוכתא דליירי בשוחט לא נקט לפני עבודת כוכבים ועוד דלמאי פריך בסמוך אשחוטיו חוץ לא ליחייב דמתחק בעפר הוא התם בשלא שחט לפני עבודת כוכבים ולא מתסרא ומ"מ חייב העובד מידי דהוה אעובד להר אלא ודאי לע"פ שלא בפני עבודת כוכבים נמי מתסרא והא דנקט הכא לפני עבודת כוכבים אורחא דמלתא נקט א"נ כיון דלפני עבודת כוכבים הוא מסתמא לשם עבודת כוכבים מתכוין לע"פ שלא פירש וכגון שהוא ישראל מומר והשתא מאי למימר דנקט רבוזא דלא מצעיא הרציה לפני עבודת כוכבים דודאי לשם עבודת כוכבים נתכוון אלא אפי' רבוזא כבר כיון דישראל מומר הוא ושוחט לפני עבודת כוכבים מתכוין לעבודת כוכבים: **ב"י הא דלמר עזרא**. לא מיייתי סייעתא מעולא אלא מיהא דמיתסרא בהמת חצירו ע"י מעשה אבל דמיתסרא במעשה זוטא אין יכול לדקדק דללמא עולא מעשה רבה קאלמר כדלמר בסמוך והא דקאלמר בסמוך ועולא מעשה כל דהו קאלמר היינו משום דלרצ הונא לא מאי לפרושי מעשה רבה וא"כ על כרחך מעשה כל דהו קאלמר דאי סימן אחד בעי א"כ הוה ליה לפרושי: **ח"י"ב ש"ש חטאות**. לא נחת למניינא דא"כ לימני ארבעה וכגון שהוא יוה"כ אלא בהני אשמועינן חידוש דלענין שבת חייב לע"פ שלא תיקן אלא להוילאי מידי אבר מן החי כדלמר בפסחים בפרק אלו דברים (דף עג.) ובחוץ לעבודת כוכבים הוי חידוש כדמוכח בשמעתא וא"ת ואמאי חייב משום שחוטיו חוץ והא אינו מתקבל בפנים דחטאת העוף ליתא אלא ביחיד ואין קרבן יחיד קרב בצבת וי"ל כדיון דאם זרק הוראה כדאשכחן בפ"צ דביצה (דף כ:): גבי כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או שלא לזמנן יש לו להתחייב משום שחוטיו חוץ דכפ' השוחט והמעלה (יבמים דף קט.) מרבינן מקראי לחייב בחוץ על כל הפסולין שאם עלו לא ירדו ואף על גב דאותו ואת בנו בחוץ פטור משום מחוסר זמן(2) שבת לא חשיב מחוסר זמן דלין זה אלא משום דלין עשה דקרבן יחיד דווחה לא מעשה שבת:

אי